

ANY III.

BARCELONA 30 DE JUNY DE 1905.

NÚM. 50

Els èxits dels partidaris de la afinitat

Mort de La Renaixensa.—Desprestigi de la Unió

INICIADA la política de pasteig amb els elements regionalistes y havent fracassat els primers intents, compregueren els directors que convenia preparar las *massas* a fi y efecte de donar el segon cop en terrer més ferm. Aquella campanya d'aproximació comensada en *La Renaixensa* no era prou garantia ni donava prou seguretat, era precis dirigir-se a uns quants inconscients pera que, ajudats d'altres massa *conscients*, fessin propaganda en las entitats catalanistas a favor dels nous plans. Aixó, com es natural, portá un seguit de discussions que marcaren duas tendencias ben oposadas, operantse un seguit de cambis y un moviment d'altas y baixas que portá la pertorbació més espantosa. A mida que 'ls electorers guanyavan voluntats, y per lo tant feyan més probable la realisació del projecte, veyam, am la consegüent sorpresa, com els iniciadors d'aquesta vergonyosa girada s'anavan treyent las caretas y declaradament protegían un criteri en el que, segons manifestavan, no hi creyan, pero que per patriotisme y esperit de sacrifici, secundavan.

Haig de fer constar, porque 'l cas s'ho val la pena y diu molt poch en favor dels defensors de tal política, que no vaig trovar ni un sol individu que sapigués defensar amb arguments aquell funest cambi. Tots deyan en que aquell criteri no anava enlloch, tots deyan que may havían cregut bons ni de resultats aquells procediments, emperó la colla anava engruixintse y, com un remat de bens, l'un seguía a l'altre cap al escorxador polític. La disciplina ho aconsellava aixís.

La feyna era comensada en part, pero encare 'n faltava molta a fer. An el remat se 'l fa anar ahont se vol, pero hi han pastors que son fermes com las rocas y no 's deixan comprar ni a pes d'or.

Y lo més trist per ells era que aquets pastors tenían prou prestigi pera enmenar la colla cap al bon camí. Els organismes directors del Catalanisme estavan en mans dels iniciadors del cambi polític, emperó sabían be prou, els que de sota má l'aconsellavan, que dintre de la Unió hi havia elements que podían desbaratarlos tots els plans; sabían de sobras que 'ls homes enters y d'història catalanista no s'avindrían a sacrificar l'ideal a baratas d'una acta de diputat; els constava prou eloqüentment—perque 'ls fets ho havían demostrat altrás vegadas—que n'hi havia prou am la oposició d'unas quantas personas d'indiscutible y sólida reputació pera que tot se 'n anés per terra, y, a fi d'assegurar la jugada y pera que no 'ls passés lo que an els regionalistas quan la carta d'en Polavieja, comensaren una cam-

panya de calumnias y de vilipendis contra tals personalitats.

En aquella ocasió vegerem com de boca en boca 's llensavan els insults més grollers y las més grossas calumnias que, inventadas per algún miserable sense conciencia ni dignitat y sense prou valor pera sostenir-les en públich, las anava a dir en una botiga de xafarders desvagats segur de que aquets las farían ressonar, corretjidas y aumentadas, fins als centres polítics. El «calumnia, que alguna cosa queda», fou en aquella ocasió complert de sobras, porque ja sabían els calumniadors que, donada la inconsciencia dels seus oyents, las calumnias que llensavan quedarian totes. Els actes de sacrifici foren presentats com el més baix mercantilisme; els homes coseqüents foren motejats de serpents verinosas, y a tots aquells que, preveyent las *novas orientacions*, tractavam d'aturarlas, se 'ns deya que eram elements perniciosos y rutinaris que may sabríam donar lliure volada al Catalanisme. Am l'escusa de que 'ls personalismes y las envejas eran els nostres móvils, se 'ns presentá a uns y altres com a cacichs que pretenían agavellar la direcció de la Unió Catalanista fentla seguir uns camins que l'allunyavan del modo de pensar de la majoria autonomista. Y seguint per aquet camí sembraren las més grans confusions, desacreditant als que 'ls feyan nosa y enlairant als que 'ls secundavan, mal que de Catalanisme no 'n sabessin un borrall.

Aquets foren els fonaments del nou edifici y sobre d'ells comensaren a aixecar la obra destructora. Ja tenían una massa inconscient que 'ls secundava, ja tenían la desmoralisació y la falta de respecte dintre del Catalanisme, ja podían emprendre am tot descans sos treballs, o sigui fer lliga amb aquells que fins allavors havían sigut presentats com a enemics polítics.

Mes aquesta segona part era potser la més difícil de cumplir, ja que 'ls de *La Veu de Catalunya* 's resistían en sa majoria y particularment els elements antichs, que tenían encare frescas a la memoria las parauladas que 'ls mateixos que allavors els buscavan els havían dirigit, es resistían, com deya, a admetre una conjunció que d'una hora lluny se veyia era feta tant sols pera pescar un lloch en la candidatura de diputats a Corts. Y s'hi resistían, porque sabían perfectament que aquells pactes tinguts amb en Robert (citats en l'article anterior) eran fets pera aumentar las dissidencias que allavors hi havían entre aquell senyor y els de *La Veu*. Am l'escusa de la germanor havían atiat tant com podían las discordias de la familia regionalista. Aixó ho feren en aquella ocasió amb en Robert, y ho feren més tart amb en Doménech quan, per qüestions personals, se separá de la Lliga Regionalista. La qüestió per ells era poguerse ajuntar amb algú que 'ls assegurés el triomf d'una candidatura, fossin els diners dels regionalistas o fos la popularitat d'en Robert, porque, com que d'escrúpuls han demostrat

no tenirne gaires, s'avenían a fer el paper que feu en Torres en las eleccions anteriors (aquell que segons en Roca no parla ni pensa); y com que 'ls de *La Veu* se 'n adonaren, contestavan las sevas campanyas de germanor tirantlos bala rasa.

La Renaixensa prou feya esforços de flaqueza accentuant la campanya de concordia però no lográ res. S'intentá amoxarlos valentse de tot; s'invocá la germanor y l'afinitat, se parlá d'una unitat d'acció altamente beneficiosa pera el catalanisme, sortí l'amor a Catalunya, se llensá als quatre vents la *gran idea* de la formació de un Directori en el que hi tinguessin cabuda todas las manifestacions del autonomisme (patró pera una candidatura de diputats?) però res lográ treure á n'els de *La Veu* de la seva negativa.

Com es natural, aquestas contestas, demnavan als directors de la nova política y per aixó veyam que 'n las planas de *La Renaixensa* hi sortía avuy un article ploraner demanant junturas y l'andemá ne sortía un altre de rabiós llensant un seguit d'anatemas y censuras. Allí no s'hi veyia cap criteri ni cap direcció; l'història d'aquell periodich era profanada ignominiosament y el seu criteri sencer y may desmentit substituït per una táctica de conveniencias personals que sols lograva fer perdre l'esma als seus llegidors, aumentant aixís la perturbació moral que ja existia.

Veyent els inspiradors de las *novas orientacions* que no lograven res desde las planas de *La Renaixensa* intentaren una nova jugada dintre de la Unió Catalanista tota vegada que la Junta Permanent semblava mostrarse mes benévola amb els regionalistas y ja no tenía aquells escrúpuls que un dia privaren de parlar en un mateix meting (el de Lleyda) oradors de la Unió y oradors de *La Veu*. Sapiguent aixó, el President de la Unió Catalanista, (aquell mateix qu'era Vocal de la Junta Permanent quan sucsohi lo del meting de Lleyda) y, tot sacrificant las sevas ideas particulars, no tingué inconvenient en tenir conferencias amb el President dels regionalistas senyor Russinyol y amb el President dels federals senyor Vallés y Ribot a fi d'empendre, segons deyan, una campanya de metings destinada á lograr la supressió de l'estat de guerra, y que alguns suposavan eran treballs preliminars pera una compo-nenda electoral.

De metings contre l'estat de guerra no s'en feu cap, en cambi tothom recordará lo que sucsohi quan arrivá el periodo electoral y que després ja explicarem pera refrescar la memoria dels que l'hagin perduda. Dich aixó porque en aquella época eram tractats de maliciosos els que preveyam las intencions electoreras de uns quants senyors que sempre n'havían reneгат.

La conducta del President de la Unió y certs articles que de tant en tant sortían en *La Renaixensa* encengueren mes y mes las discussions en las entitats catalanistas essent bastants els que censuravan la nova política cosa que mortificá en gran manera als interes-

sats ja qu'ells creyan que no hi havia ningú que tingués dret a discutir els seus actes. Això feu que cansat de bregar en và i preveient un nou fracàs el President de la Unió presentés la dimissió del seu carrech, acceptada ja en principi per la Junta Permanent.

Segurament el Concell general hauria acceptat també aquesta dimissió i, tant ell com la seva funesta política, haurien caigut per sempre d'una manera ridícula; però preveient aquest resultat els partidaris de les afinitats feren un và i tot y convocaren als presidents y directors de les entitats y periòdics catalanistes de Barcelona al objecte de demanar-los que de cap manera acceptessin la dimissió presentada per el President de la Unió fent veure que de acceptar-se hi haurien dificultats pera cubrir la vacant.

Disposats estavem a presentar la qüestió de criteri pera que 's discutís en Concell general de la Unió Catalana, tota vegada que dintre la Junta Permanent hi havien discrepàncies de criteri; però las *bonas* persones, ens feren prometre, una vegada mes, que callaríem, a fi d'evitar un altre divisió, que prou n'hi havien. Callarem tots y el President de la Unió Catalana retirà la dimissió, presentada segons deya amb caracter d'irrevocable, demanant un vot de confiança que sense votació fou concedit.

Y avans d'acabar aquest article, pera continuar en un altre el final d'aquesta historia, haig de fer constar que d'aquesta y altres vegades qu'hem callat vé tot el mal. Callarem en l'Assamblea de Tarrassa, callarem quan *La Renaixansa* comensà la política de pasteig, callarem quan amb en Robert se feren pactes, callarem en aquesta ocasió y amb tan callar se feren amos de tot y quan volguérem posarhi remey no hi forem a temps.

Per la pó de crear novas divisions ens subjectarem a tot y avuy hem de deplorar la desorganització de forasas qu'existeix sense que las divisions s'hagin evitat. Si en la primera ocasió en que's manifestà aquest esperit de conxorxas haguessim apositat las nostres forasas avuy la Unió Catalana fora encare una entitat robusta y plena de prestigi, que tothom ho sab bé prou qu'el criteri que avuy sustenta no es pas el mateix que havia sustentat.

J. M.

PROGRÉS Y REACCIO

VEUSAQUÍ dues paraules d'efecte enlluernador de que s'han valgut sempre els polítics espanyols pera exercir llur tirania moral sobre les classes ignorants de la societat. Invocant el progrés (paraula vaga en sa significació com més avall demostrarem) pretenen els polítics captar-se la simpatia y adhesió dels inconscients que no veuen més enllà de les coloraynes que se 'ls posen a la vista; malehint la reacció (paraula de significació tant vaga com la anterior) se cerquen els aplaudiments dels intel·lectuals de taberna que no entenen per reaccionaris més que la gent de clerecia.

L'aixalabrament y superficialitat de criteri es la característica del poble castellà, generalisador y centralista y poch donat a profundisar les idees, y es clar que 'ls polítics, que necessiten, pera enlayrarse, els vots de la multitud, saben explotar maravillosament aquesta disposició popular. De lo que resulta que a Espanya 's parla molt de progrés, pero la moral social no solament no progressa, sino que va perdent cada dia més.

Si el poble tingués seny y reflexionés serenament, no faria cas de les paraules, sino que sabria apreciar be les idees. Pero, res, aquí no 's pensa, y ja n'hi ha prou ab que un hom se declarí progressiu y anti-reaccionari, pera que se 'l tingui per savi, millor dit, molts se creuen ésser tinguts per savis tant sols ab parlar de progrés.

Aqueixos dos mots de que traclem contenen respectivament les idees d'anar endavant y anar endarrera. Enunciats aixís sempre a seques, sense explicació, purament per sistema, no poden ésser idees més vagues. Perque l'anar endavant no sempre es bo; aixís com els bombers (valga l'exemple trivial) tenen la meritòria missió d'aturar els avenços d'un incendi, aixís també hi han casos en que 'ls educadors de la societat han de procurar

impedir el progrés del vici o de les males inclinacions humanes, lo qual vol dir que no sempre es cosa bona 'l progrés, enunciat aixís a seques, per sistema. Y al contrari: ¿es sempre dolent el retrocés? No: quan un hom, per exemple, comensa ésser bo y després se torna dolent, no deixa d'ésser una tasca meritòria la de posar tota la forsa de voluntat en retrocehir a la conducta anterior.

L'aixelebrament y poch seny del poble espanyol, posat en evidència ab l'èxit que tenen els discursos efectistes dels polítics a lo Lerroux, es efecte del enderrament moral e intelectual de les masses. ¡Quin contrast! els analfabets tabernaris son els qui més tenen a la boca la paraula progrés y més malparlen de la reacció.

Pero lo pitjor del cas es que aquest aixelebrament e insustancialitat tant característica dels castellans s'ha encomanat al poble català, y lo que encara es més de plányer, s'ha apoderat d'una gran part del Catalanisme. Per xó nosaltres, per més que sàpiga greu a molts, ens atrevim a parlar clar, donant el crit d'alerta, pera que nostres companys, coneixentse 'ls propis defectes que potser per sí sols no saben veure, procurin esmenarse en be de nostra estimada Patria. Y encara es més de plányer una altra cosa; aixís com els polítics castellans se serveixin d'aquells dues paraules enlluernadores explotant la viciosa disposició del poble, molts propagandistes del Catalanisme, desconexors del verdader esperit de la causa que defensen, han adoptat ¡sembla mentida! el mateix procediment dels contraris, fent declaracions de progrés, de república, etc., com si 's proposessin—cosa que no es certa, perque ho fan ab bon fi,—enganyar als obrers, sense considerar, com ja déyam en articles anteriors, que aquets no 's tornaran catalanistes ab reclams de progrés, sino que vindran espontaniament quan vejin el bon exemple de tots els qui d'una manera o altra defensen la personalitat de Catalunya.

Al Catalanisme, seguint la serenitat y bon seny de les manifestacions històriques d'aquesta terra, adoptant la serietat que requereix tota causa gran y noble, y seguint la tradició dels primers anys del Renaixement, no li escau el sistema de mitings polítics o de periòdics de ninots, hont se fan repetides protestes de progrés, perque tot això son coses escayentes al partit republicà y a altres partits que no son republicans pero sempre espanyolistes. El Catalanisme no l'ha de pronunciar a tort y a dret, sense aclaracions, aqueixes paraules que tant usen els progressius que moralment no progressen. Si s'ha de dir la veritat nua, sense dar lloch a dubtes ni males interpretacions, hauríem d'adoptar sempre 'l vocable *civilizació*, que dona una idea més clara, precisa y concreta del nostre pensament social.

Les nostres campanyes de reivindicació nacionalista van en aquest sentit: la educació social, el perfeccionament moral de tots els pobles de la terra y particularment de nostra Nació, y aixó, analitzat convenientment, ens porta, parlant clar y ab serenitat, a un *progrés* y a una *reacció* (veusaquí perque nostres propagandistes no haurien de retreure sistemàticament aqueixos conceptes): anem a un progrés, perque admetem tois els avenços científics; anem a una reacció perque volem restaurar en nostra terra l'esperit de les llibertats que feyen gaudir a nostre poble les antigues institucions de Catalunya. Reacció significa retrocés. ¿Y qué? ¿no es mil vegades preferible la antiga llibertat dels catalans, admirada y envejada pels estrangers, a la esclavitud moderna?

Tirem sempre avant en la pràctica de les bones costums y en el conreu de la ciència; y rebutjem, ensemps, els avenços de la corrupció social.

Torném enrera an aquell temps en que Catalunya, tinguda pel poble més lliure de la terra, era molt superior en qualitat morals a la generació d'avuy dia; pero rebutjem de lo passat tot lo que ara regoneixem per dolent.

Y aixís, deixemnos de progressius y de reaccionaris: treballem per la *civilizació* de Catalunya.

B. R.

ENGRUNAS

ELS que'l dia de Corpus per allà la una passejaven pel Passeig de Gràcia, pogueren veure unas collas de gent, polsosa, esverada, anant no més a la seva, donant empentas a tothom, que se'ls mirava ab l'ayre d'extranyesa de no saber alló qué significava.

Després la gent feya la mitja rialleta y en un grup que estava aprop meu a propòsit d'aquelles collas ab la bandera desplegada, quin pal acabava ab la simbòlica fals y las carres còmicament ferrenyas dels que la seguían, sortí a relleuir la magnífica novela d'Alfons Daudet, *Tartarin de Tarascón*, quant explica las proesas d'aquest heroe que en son museu tenia aquells lletreros terrorífics: «Armas envenenadas; no las toqueu». Y que ab la gent del seu poble equipats com els mes intrèpits alpinistas sortia pel seus voltants hont no hi havia cap montanya que arribés a n'el Putxet a cassar gorras o sia a tirarlas enlayre y probar de foradarlas a tiros, ja que no corria per aquells indrets ni un miserable gafarró per remey.

De *tartarinada* calificaren el pas d'aquelles collas y ab molta pena meva'm vaig convencer que no li faltava pas rahó a qui tal calificatiu aplicava; per qué havían vingut a passar pel Passeig de Gràcia? Era per alguna altre motiu que'l de venir a donar la volta en aquell lloch y hora convensuts de que en ells y sols en ells tenia la gent de fixarse?

Al cap d'una estona passaren una colla de noyets ab barretina, cos de camisa y faixa vermella, y haig de confessar qu'el conjunt resultava bonich perque la quixalla ab el seu aixiribiment y la seva gracia resulta una nota simpática y sobretot anavan un xich més nets que las primeras collas, y al mateix temps passà un pendó portat per unas noyas ja una mica espigadas que a la veritat no'ls hi esqueya gayre. No vaig sentir comentaris de ningú, pero ja me'ls vaig fer tot sol, dons em vingueren tot seguit present las noyas vestidas de República, que en las grans solemnitats republicanas sempre's poden véuer. Aquells que se entretenen en disffressar a las sevas fillas, em deya, no es fácil que portin la República perque en veyenti vestida a la noya ja's creuen que la tenen conseguida; y dijous vaig fer igual judici pels que portaven aquells noyets y aquelles noyassas a exhibir pel Passeig de Gràcia.

Venian tots aquells grups que he citat de la Festa Nacional Catalana que's celebrà el dia de Corpus al Desert de Sarrià y que's té el proposit de celebrar tots els anys en semblant diada. En ella's repartí una allocució en que fora de duas o tres imatges carrinlonas (sobretot alló de sucra l'aigua beneita en el temple immaculat de las glorias de la patria), está ben escrita, es lleigix ab molt gust. Mes en veritat que no n'esperem gran cosa de la instauració d'aquesta festa; no es crean artificialment aquestas cosas, ni es te de creuer que are de fresch tinga la virtut de fer desapareixer tota diferencia pera juntarse en la celebració d'aquesta nova festa; aquest any ha succehit aixís perque els vents bufan d'aquest cantó y casi's podria afirmar que la festa ha sigut d'ells consecuencia, altre any bufaràn d'un altre costat y a pesar de la festa, la unió no's farà encare que sols sia per horas.

Per altra banda es te de pensar en que festas de la naturalesa com la de la que parlem que poden resultar molt simpáticas com a nota de color, y fins desde cert punt de vista patriòtics per lo que ajudan a mantenir l'entusiasme per la Patria, corren molt perill de tornar-se chavacanas y de ser contraproduents per el fi que's desitja. Hi ha qui creu que tot el Catalanisme consisteix en esgargamellarse cridant: «¡Visca Catalunya!» en festas com aquesta y en res mes; el repetir massa sovint aquestas festas cridaneras, es lo que a portat dintre del Catalanisme a tants bellugues com hi ha, que no més saben entusiasmar-se per lo que fa forsa soroll que sol ser, per regla general, lo que més buydor tanca.

PER si s'obriren las Corts y s'obriren ¡ay! per tornar a ser tancadas desseguida a consecuencia de la cayguda vergonyosa de'n Villaverde. Durant els pochos dias que durà l'espectacle, en Soriano, el llengu llarch Soriano, el *matón* Soriano, l'incomparable Soriano aprofità la primera ocasió per queixarse de que'l govern tolerés la campanya separatista (!!) a Catalunya. ¡Oh aquets republicans que han portat la intranquilidat a Valencia ab l'espectacle de las llaytas armadas pels carrers entre las sevas collas, que'n son de gelosos de la unitat nacional que veuen per tot arreu la sombra del separatisme!

Y si'l deuen considerar cosa grave, quant desmentint son criteri de llibertat de que com a republicans deurien fer gala, demanant al govern constituït, a qui deuen considerar com adversari medis de represió contra una idea que al cap y a la fi deu ser mirada pel go-

vern ab la mateixa prevenció que la república; perquè si'l separatisme va contra la unitat de Espanya, la república va contra la monarquia, coses las dues considerades santas é intangibles pera 'ls monárquichs unitaris.

Mes ja pot estar tranquil el diputat republicà per Valencia, la terra del alt rey Jaume; el separatisme qu'ell ha vist, es un fantasma que li deu haver engendrat la seva imaginació moresca; aquí a Catalunya no hi pendrà avuy per avuy gayre volada el separatisme; es pensa molt en lo que fan per altres terras, y mentres no veigi que tothom sols se preocupa de lo que passa a Catalunya no comensi a esverarse. Com que no sap el català, segons va confessar, no degué entendre el setmanari, y devia confondre lo que va lleigir ab algun solt de la campanya contra el que avuy ja no deu ser governador de Barcelona.

Y dich que no deu ser ja governador de Barcelona en González Rothwos, perquè ja deuen saber els lectors que hem canviat de ministeri. Ara diu que tenim mitj argent més de llibertat, perquè ha pujat en Montero Ríos, aquell gallego del cuento de *Meco*, que asseguren que sempre ha sigut molt liberal y molt democràtic. Ja ha fet las paus ab en Moret y sembla que haviat comensar a ferse la guerra ab en Canalejas, que no se per quins sets sous sempre li toca quedarse en terra... Te'l seu aspecte pintoresch aquesta política, y quant se mira per sobre s'hi troban varietats entre 'ls diferents grups, pero sens necessitat de enfondir gayre s'acut desseguida, salvant sempre la comparació, aquell adagi que tenen: *los mismos perros con diferentes collares*.

La qüestió del Marroch es d'aquelles que portan cua. Inglaterra hi te molts interessos y Fransa mestressa d'Argelia y Tunez ab grans fortificacions a Bicerba, habia emprés la penetració pacífica d'aquell envejat imperi. Mes no tot li anaba com una seda. A lo que's veu el Sultà y 'ls seus ministres y 'l vell Mahomet Torres son mes llarchs de lo que sembla. La nació vehina, ab tot y sa possessió, ab tot y sos diplomàtics, anava passant temps y temps y 'l mes grós fracàs polítich anava a coronar sos esforços.

Realment aquells mons son mes durs de pelar de lo que sembla.

Podrán estar desorganitzats, podrán ferse la guerra ells ab ells, mes l'esperit violent y concentrat a deixar-se invadir, a deixar-se *civilisar*, hi es ben marcat.

Quan de cop y volta en aquell tripijoch que tants maldecaps ha donat, don y donarà a la diplomacia europea, s'hi fica la poderosa Alemanya.

El sobtat viatge del Kaiser acaba d'afegir llenya al foch.

S'amenessan colossals conflagracions europeas, ja's combinen grans aliansas, ja en fi els nuvols se van espessint, se van formant negres y ningú sab com, ni ahont esclatarà la tempesta.

¡Quin tip de riure s'hi deuen fer els fills de Mahoma!

Y Espanya, la *cuyo porvenir está en Africa, la de Cisneros, la del fuego lento del Venadito*, quin pito hi toca en aquesta inarmónica orquesta?

Oh, aquí altres maldecaps tenim en anar colocalant innombrable estol d'amics polítichs en las menjadoras del Estat.

Y ja ho va dir el ministre del ramo. Que'l problema del Marroch, era un problema *grave* que s'havia de mirar ab calma, que no s'en havia de parlar, etc.

Admira la *sabiduría y penetración dels nostres Bismarks!*

PERO ningú sostindrà, malgrat lo anteriorment escrit, que aquí no sigui'l país del *valor, del arrojo*, com se demostra ab l'enfilall d'aconteixements que honran y fan viure al mes *tradicional y genuino espectáculo nacional*.

Ja suposo que entendrán que'm refereixo als toros. Al cap y a la fi la major part de la política crech que ho es una mena de corrida.

Y ara llegeixin:

DOŠ COGIDAS

Se han lidiado toros de D. Juan Muriel, que han sido grandes y bravos.

Pajarero, muy valiente, siendo ovacionado toda la tarde. Torerito, que mató a su primero con mucha valentía, al dar un pase a su segundo fue golpeado por la res, derribándole contra las tablas, recibiendo tan tremendo golpe, que le dejó sin sentido.

En el tercero, el Cocherito, al entrar á banderillear, fué cogido, resultando con una herida exterior en el menton que le interesa todos los tejidos blandos, incluso el labio inferior, de pronóstico reservado.

Cartagena 25 (8 n.)

En la novillada se lidiaron toros de Candón, que fueron malos.

Relampaguito y Jaqueta se portaron valientemente. El segundo muchacho fué cogido al verificar un coleo, recibiendo una herida contusa de seis centímetros en la parte interna del muslo.

Después de la primera cura fué conducido á la fonda.

Cádiz 26 (9'40 m.)

En la corrida toreada por las señoritas toreras echóse al redondel el joven Manuel Cansino Barciela, siendo cogido por el último toro, que le rompió varias costillas.

Conducido al hospital, allí certificaron su inmensa gravedad. Cuando telegrafio se halla agonizando.

Pera lligar aquet ramet me sembla hi escaurà aquesta última hora.

«Dicen de la Carolina que en la mina «Lentinito» los obreros levantaron un tablado para presenciar una novillada que hablan organizado, pero poco antes de empezar la fiesta taurina hundióse el armatoste, resultando HERIDOS VEINTIOCHO ESPECTADORES QUE FUERON TRASLADADOS AL HOSPITAL DEL PUEBLO.

Me sembla queda demostrat que no hem pas de penetrar *pacífica ni belicosamente* al Africa. Ja la tenim aquí corretgida y aumentada.

Se'n recordan qu'en la nostra última edició els hi parlavam de que'ns havíam vingut a visitar barcos de guerra espanyols?

Se'n recordan que'ls explicavam la ensopegada del *Osado* amb una barca de pesca?

Se'n recordan que dèyam que'l *Lepanto* sortí sense contratemps y qu'aixó pera un barco espanyol era una extranyesa?

Donchs perquè vegin que no exagerém gens ni mica, llegeixin el següent telegrama:

«Alicante.—Ha fondeado en este puerto el crucero *Lepanto* y el cazatorpedero *Osado*.

Poco después de entrar el *Lepanto*, á causa de una falsa maniobra, quedó varado en un banco de arena.

Desde tierra le echaron un cable para salvarle del peligro».

Després de tanta desgracia, un quasi no's veu amcor de ferhi cap comentari, perquè, encara que un no vulgui, ha de sentir compassió per una gent que portan la fatalitat a sobre.

Las maniobras de la marina de guerra, semblan la moneda d'un país que jo sé: totes son falsas.

Y després d'unas maniobras tan falsas, encara hi ha qui proposa la construcció d'una *esquadra!* Els diners de la *esquadra array!* el gasto d'aygua de cop y d'arnica que faria tota una *esquadra*, en mans de *tots uns marinos...*

ESCRITORS?

Durant els darrers anys d'estudiar al Institut y primers anys de carrera uns cuants amichs que 'ns trobavam entre classe y classe havíam format una colla en la que tot se discutia; desde la Teologia á la Culinaria passant sobretot per la Literatura, la Política y la Sociologia. No tenintne prou de las llargas estonas que passavam junts ens enviavam unas cartas llarguissimes en que deixavam resoltos, conforme al darrer llibre que cada hu acabava de lleigir, els problemes que en las conversas sortían. Avuy, després de vuyt ó deu anys durant els que aquella colla s'ha anat desfent perquè els estudis y ocupacions diferents ens han anat poch á poch descompartint, guardo tot lo d'aquell temps com una joia y es pera mi un goig puríssim l'anarho recordant, burleta y benevolent á la vegada perquè 'n recordo un sens fi de coses íntimes que veig apareixer entre mitj d'aquelles ratllas.

Per ellas podria recordar la major part dels llibres que allavors lleigia, tal es la seva *influencia* que en aquells primers meus ensaigs s'hi nota, y no tinc cap empatx en confessarho perquè es tracta d'un joch de noys que no sortia del cercle d'amichs que formavam ni altres pretensions tenia.

Mes lo que he pogut notar es que molts escrits que

corren en lletres de motllo en pecan d'el mateix mal de las *influencias* externas y es al meu modo de veureur aixó un mal sintoma per l'escriptor que 'ls firma.

Es un mal sintoma perquè denota falta de personalitat, escassa potencia creadora que l'obliga a anar copiant las ideas dels altres, y aquí cal fer constar á quina mena de *influencias* em refereixo; no á la copia descarada, al plagí, del escriptor sense escrúpols ni conciencia, ni tampoch á aquelles reminiscencias dels autors preferits que 's poden notar en casi tots els que escriuen al costat de sa manera propia d'esser, sino a n'aquells escrits que sense ser una copia de un altre no fan sino exposar las mateixas ideas desde 'ls mateixos punts de vista.

Molts potser ho fan que ni se n'adonan y altres tal vegada s'hi llenzan per lo cómodo que resulta, pero la veritat es que avuy se n'abusa molt d'aquesta manera d'escriure. A molta gent el lleigir se 'ls indigesta; veuen una teoria llampant y sense mes ni mes se la fan seva sense que hi reflexionin gens ni mica, y com no hi ha 'l treball intern necessari, per aixó 'ls escrits no son sino copias vulgars de lo que diuen altres y lo pitjor del cas es que á tot aquest jovent que tal fa, ni 'l rey els hi sembla bon mosso y es miran als demés mortals com de una rassa inferior incapás de comprendre sas ideas. Ells prou s'ho figuren que son propias, y per aixó tenen el presumiment que gastan, però ja se n'aniran desenganyant; la major part ho deixarán correr y es lo millor que podrán fer, perquè no han nascut per escriptor y els altres a mida que vagin estudiant y vulgan treballar mes seriament ja se n'aniran adonant de que eran las primeras ideas enmatllavadas y no buscant tant la novetat es trovarán mes ells mateixos; el seu estil será mes personal y sos pensaments també.

La qüestió es no deixar-se portar per la corrent sino volguer pensar seriament lo que s'escriu; allavors s'hi donarán matissos propis y qui en surti en be podrà ser considerat com escriptor.

S. O.

Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana

Aquesta Associació que, per tots els medis a son alcans, s'esforça en fomentar y estendre la cultura del nostre poble, té l'honra de comptar ab el generós oferiment de distingits patricis y respectables corporacions pera dur a bon terme un pensament regenerador.

Ab la cooperació de la benemèrita «Academia Pedagógica Catalana», obra entre'ls escriptors catalans un **Concurs de llibres** destinats als noys, que tractin apropiadament aspectes importants a la vida catalana y contribueixin a perfeccionarla.

TEMAS

I. Premi de **cinch centes pessetas**, al autor del mellor *Treball que, de la manera més adequada als noys, tinga per objecte enaltir y fomentar l'amor a la Familia, com fonament del amor a la Patria.*

II. Premi de **tres centes pessetas**, al autor de las més bellas y útils *Recreacions científicas aplicadas a la Agricultura y a la Industria.*

III. Premi de **tres centes pessetas**, al autor de las mellors *Nocions d'Art universal y en particular del català.*

IV. Premi de **duas centes pessetas**, al autor que més bé relati *Episodis històrics de Catalunya, pera despertar en els noys l'amor a nostra terra.*

NOTA.—El jurat se complaurà en concedir accésits fins a **duas centes pessetas**, segons els mereixements de las obras qu'entrin en concurs.

CONDICIONS

a.) Els treballs premiats se destinaran a llibres de lectura en general, o a premis especials pels noys de las Escolas Catalanas.

b.) Serán escrits en idioma català, sens divagacions ni vaguetats, ab la major puresa de llenguatge, però sens perjudici de la major claretat possible.

c.) Contindrán abundants ilustracions gráficas. (N'hi ha prou ab que l'autor senyali'l lloch y'n dongui l'explicació.)

d.) La forma narrativa o dialogada natural, ab exclusió de preguntas y respuestas convencionales.

e.) Cada treball, inèdit y escrit en lletra intel·ligible, anirà acompanyat d'un plech clòs que continga'l nom del autor, y portará lema igual d'aquell.

f.) S'enviarán els treballs a casa'l President de la «Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana.» Corts Catalanas, 631, 2.^{on}, concedintse de plasso pera l'admissió d'ells fins al 31 de Desembre del present any.

g.) Se reserva als autors el dret de propietat de las obras premiadas, sempre y quan, per llur compte, las estampin, mitj any després de la publicació del veredict. Passat dit termini, la «Associació Protectora» s queda ab el dret de divulgarlas com mellor li sembli.

h.) Oportunament s'anunciarán veredict, lloch y data de la repartició dels premis.

Forman el Jurat els senyors: President, Agusti Rius, President honorari de la «Academia Pedagógica Catalana».—Joaquim Riera y Bertrán, President de la «Associació Protectora».—Norbert Font y Sagué, Pbr., President de la «Academia Pedagógica».—Pere Basté, de la «Protectora» y Félix Jové y Vergés, de la «Pedagógica», Secretari.

Una y altra Corporació, agermanadas per un fi de tan manifesta bondat, confían en que la present Convocatoria será ben apreciada y corresposta per tots els escriptors que's sentin ab dots pera posarlas al gloriós servey de las generacions catalanas que puján, y en qual dignitat, ilustració y patriotisme ha de basarse l'avenc civilisador de Catalunya.

Barcelona, a 31 de Maig de 1905.

Se publica la present Convocatoria per acord del Consell Directiu de la «Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana».

J. RIERA Y BERTRAN,
PRESIDENT

PERE BASTÉ,
SECRETARI

NOVAS

D'aquí endavant, y ara més que may, sols ens proposem donar compte, en aquesta secció, dels fets de major interès per la causa nacionalista, puig com que un períodich quinzenal com el nostre disposa de poch espay, s'es mester aproparlo per lo més sustanciós. Per lo tant, dispensin algunes entitats autonomistes si fem cas omís de certs actes de poca importancia que no trascendeixen per res a la cultura general de Catalunya.

A la edat de setanta dos anys ha mort a l'Havana l'ilustre polítich nacionalista Máxim Gómez, que, com recordan perfectament nostres lectors, representá un paper importantísim en las guerras de la independencia de Cuba.

Serveixin aquestes quatre ratllas de modest, pero coral, tribut d'admiració al home que ab sas virtuts cívicas honrà la seva patria.

L'obra filològica.—Ja no es sols l'obra del Diccionari. La volada que pren l'entusiasme pel renaixement científich de nostra estimada llengua ha fet pensar també en la celebració d'un Congrés abont hi prenguin part personas eruditísimas en els estudis gramaticals, y no es aixó sol: hi ha projectadas varias conferencias importantes, que serveixin de preparació pera aqueixa assamblea de tanta trascendencia, y que portin, en últim terme, a la formació de la verdadera Gramática catalana.

De tots aqueixos actes en donarém compte detallat en las columnas de LA DEVANtera, a fi de que nostres lectors, penetrantse be de lo que significa aquet mohiment, el secundin en tot lo possible. Avuy no podem dir concretament com marxà la cosa, porque fa quatre mesos que no rebem el *Boletí*. Per la nostra part podem dir que no 'ns mancan foras: entre variis socis de la Associació Popular Catalanista y la Agrupació «Ramón Llull» hem fet ja més de 13.000 cédulas pel Diccionari. Es poca cosa, pero tant-de-bo fessin tant las demés entitats autonomistas.

La primera de las conferencias anunciadas com a preparació del Congrés de la Llengua ja s'ha donat en el Centre Excursionista, a càrrech del il·lustrat filòlech mallorquí mossén Marián Grandia, sobre 'l tema: «Estudi històrich y analògich de las parts de la oració, y especialment del article.» Com que ha sigut un treball importantísim, procurarém ferne un lleuger resum, com segueix:

Comensà en un bonich exordí comparant l'obra filològica de Catalunya ab lo *fervet ópus* de que parla 'l llibre quart de las Geórgicas de Virgili, puig igual que 'l tràfec de fabricació que s'observa en un buch d'abellas hi ha en nostra terra una verdadera eferescencia pera restaurar la bellesa de la llengua catalana, y li aplicà la paràbola de que parla l'Evangeli de Sant Lluch, dient que si aquella dona que de deu dracmas n'havia perduda una escombria tota la casa fins trovarla, experimentant alashoras més goig y satisfacció que si no l'hagués perduda, aixís també Catalunya, que ha perdut alguna cosa preciosa, treballa per trovarla, y potser escombrant la brossa, no solament trovarà lo que cerca, sino altras cosas també de valor. Y entrant en materia, estudià 'l fonament filològich de la gramática, combatent la teoria de las ideas innatas de Plató y declarantse partidari d'Aristótil y demés filòsophs que cercan la unitat de causas dintre de la varietat dels efectes, en quant sia possible. Feu consideracions sobre 'l folk-lore, verdadera filosofia popular o colec-

tiva, molt superior a la individual, y digué, a propòsit d'aquesta ciencia, que no es exclusiva, com alguns suposan, de la infantesa del individu ni dels pobles, com ho demostra, per exemple, l'ús que dels aforismes feyan Jesucrist y altres grans savis. Dividí l'història de la gramática en variis períodes: Primer, l'ante-socràtic o filològich (segle V abans de J. C.), representat per Demòcrit, Cràtil, Hipias y Protàgoras, y anomenat també cosmològich, porque l'estudi del llenguatge era més aviat la investigació del estudi de las cosas; Segón, el post-socràtic o filològich (segle IV abans de J. C.), representat per Plató y Aristótil, en qual període ja constituían la gramática tres elements, com en las llenguas semíticas: l'ònom, nom, el *rhéma*, del que no se sab be 'l significat, pero que se suposa que es el verb, y en ters lloch la particula. Lo ters període es l'estòich, en que ja 's considerà 'l nom, l'apelatiu, el verb, l'adverbi y la conjunció. Y anantse avensant en aquest estudi, Aristòfanes de Bisanci ho reglamentà fixant treze cànons gramaticals. En el segle II abans de J. C. apareix Dionís de Tracia que ja usa 'l nom de *grammatica*, derivat de *gramma*, escriptura. Ab l'estud de la *lliada*, d'Homèr, se fixaren els savis en el llibre 22, versicul 59, que conté diversas paraulas classificadas en vuyt ordres: article, sustantiu, adjectiu, pronom, verb, adverbi, preposició y conjunció, classificació que passà a la gramática latina conreada per Varró, Quintilià, Aulo-geli y altres, ab la diferencia de que, com que 'l llatí no posseïa l'article, se substituï aquesta part de la oració per una altra de nova, l'interjecció, quedant igualment la classificació de vuyt parts. Y aixís passà a la Edat Mitja, y s'ensenyava en els convents, fins que apareix en la Edat Moderna, el gran filòlech alemany Bopp, l'autor de la *Grammaire comparée des langues indo-européennes*, el qual, estudiant històricament y comparativa 'l sanscrit, el zend, l'eslau, el gòtic, el grec, el llatí, sense perdre de vista la branca semítica, obri nous y lluminosos horitzons a la ciencia llenguística, basant la gramática en dos principis nous: el *monosilabisme*, segons el qual s'observa que las arrels més primitives son monosilábicas y tendeixen a la vocal *a*, y el *valor significatiu de las desinencias flexibles*. Passant a estudiar l'article gramatical, explicà la etimologia d'aytal nom, *articulus* en llatí, diminutiu de *artus*, en grec *artra*, que significa lligam o articulació. Si en altres idiomes no llatins hi ha tres genres pel article, en los neo-latinos (digué 'l conferenciant) no n'hi ha més que dos, per la carencia del neutre. En quant a la morfologia, l'article català es determinant (*lo, la, los, les*), indeterminat (*un, una*) y de tractament (*en, na*). Té varias formas: 1.ª *lo, la, los, las*, derivada del pronom llatí *ille, illa*, que en aquesta darrera llengua té una significació clarament demostrativa. Notis que la forma *lo* s'usa en las comarcas properas de Lleyda, *el*, cada dia més usat en diversas comarcas, es ja general en el regne de Valencia, una altra forma, *lu*, s'usa cap al nord de Lleyda y en el Pirineu, Rosselló, Cerdanya y Capcir, en el plural la forma *els* es propia de Barcelona y Valencia, pero *los* es peculiar de Lleyda, aixís com el só de *lus* s'usa en las susditas comarcas que diuen *lu* en singular, el plural femení es pronunciat clarament *les*, forma sonora y bonica, en la Seu d'Urgell, Pallars y Vall d'Aran, *les*, masculí, plural, també al nord de Lleyda, aixís com *lis* en la Segarra, hont hi ha molta tendencia a las *is*. 2.ª *es, sa, etz, sos sas*, usat a Mallorca, Empordà y Selva, derivat, segons els filòlechs, del llatí *ipse, ipsa*, que també té significació demostrativa, pero que 'l conferenciant creu possible ésser procedent del article grec *ho, he, to*, puig es molt comú que l'esperit fort esdevinguí sibilant, y tant es aixís, que aquesta primera forma helénica equival al sanscrit *sa, tat*. Respecte del origen, examinà per quina rahó, no haventhi article en llatí, hagi aparegut aquesta part de la oració en els idiomes derivats. El llatí no 'n tenia porque no es d'absoluta necessitat pel llenguatge, lo que queda demostrat per las criatures, que quan comensan a parlar, com que están més influídas per la naturalesa que per la tradició, usan sempre 'ls noms sense acompanyarlos del article. Molt probable es que 'ls idiomes aborigens, sobre 'ls quals se posà la llengua oficial dels Romans, tinguessin aquest element, y malgrat la superposició del llatí, se conservés per tradició. Pero es també remarcable que quan las formas llatinas s'anavan debilitant, se trobava la necessitat de un element que indiqués el genre y nombre del sustantiu, y aixís veyem que en un document del any 780 referent a un monestir de Galicia ja s'usa 'l demostratiu llatí com article: *per illo rio*; y en un altre del any 819, acta de consagració de la Seu d'Urgell, trovem l'altre pronom *ipse* al costat de *ille* ab idéntica idea, y d'aquí vé la doble forma usada simultaniament en diversas regions d'aquesta terra, usant uns el *lo* y altres *es*. Per lo tant, la naturalesa del article determinatiu en las llenguas románicas es un *demostratiu atenuat*, aixís es, que ha perdut la forsa demostrativa del principi. També s'extengué en consideracions sobre l'ús del *llur*, que derivat del genitiu plural llatí *illorum*, sols se deu aplicar quan se tracta de variis posseïdors. Parlà lleugerament del article fossilisat, esmentant, entre altres nombrosos exemples, un *hom*, el contingut en molts cognoms y en la toponímia, com *Des-clot, Des-pujol, Sant Joan Des-pí, Castellar de Nuch* (Castellar d'en Nuch), el nom de poble *Alpens*, que com que en las fonts del Ter s'usa el per *els* quan segueix consonant, es igual que si diguéssim *Els pens* o las rocas, en castellà *las*

peñas, etc., etc. Y finalment, parlà de reminiscencias del article alarab *al*, que al trobarse davant de lletres solars, pert la *l* y duplica la consonant següent, y aixís dihem encara *roba*, y ab l'article *a-roba*, del alarab *robb*, quarta part, la quarta part del quint; y sospità que igualment se conserva quelcom del article basch, posposat al nom, y del article ibèrich, ab alguns exemples que posà de manifest.

L'escullit auditori que havia acudit a escoltar la conferencia surti entusiasmada de tanta erudició. Felisment, l'obra filològica comensa ab molt bons auspiciis.

Centre excursionista de Catalunya.—No está ben decidit encara si's farà la projectada excursió a Suïssa, la qual tindria moltíssima importancia. Mossen Font y Sagué feu la ressenya de l'excursió geològica a la comarca d'Olot, y un altre dia's llegí una memoria sobre «les altes valls del Flamicell y regió lacustre de Capdella, de la comarca del Pallars», projectantshi bonicas vistas fotogràficas den Joseph Poquet.

En la junta general ordinaria foren elegits president, tresorer, secretari y vocals respectivament els senyors Cesar A. Torres, Juli Vintrolà, Martí Estany, Ceferi Rocafort, Pere Basté y Lluís Guarro.

La sessió folk-lòrica, darrera del present curs, fou dedicada a la cansónistica de maynada. Per més que a primera vista devia semblar an alguns un passatemps ignocent, aquesta sessió tenia molta importancia, porque altras serían las inclinacions morals de nostre jovent, si's procurés que's cants y jochs a que's dedican de petits fossin, en lloch de cansons forasteras que'ns desnaturalisan o de sarsuelas inmorals de moda, els cants y jochs genuïnament catalans plens de sava educadora. Aixís quedà ben demostrat ab las cansons que'ntonà'l chor infantil del Poble Sec, acompanyades al piano pel mestre Masó y Goula y am comentarís den Aureli Campmany, quals cansons, armonizadas per n'Adrià Esquerrià, foren: las de noyas «Al carrer més alt», «A Valencia hi ha una dama», «El ball de las cacerolas», «La llanterna» y «La trampolina», y las de noys «El Jan petit» y tres variants de «Lo pobre baylet»; y finalment, cantadas per tots plegats, «La masovera», am la variant catalana (que hagué de repetir-se) y la provensal, que té una melodia molt anàloga a la del ballet popular conegut per «L'esquerrana». Es una cansó, digué'l senyor Campmany, coneguda am diverses variants per totes las regions de Fransa, y que constitueix una gimnástica intelectual que exercita la memoria.

Certamen de Palafrugell.—Pera'l concurs literari-musical organísat pel «Centre Català», en el qual s'han ofert importants premis en metàlich com oportunament anunciarem, s'han presentat 80 composicions literarias y 50 pessas musicals, una de las quals no ha sigut admesa per no venir am las condicions indicadas en el cartell. Per falta d'espay no publiquem la llista dels lemas, pero és d'esperar que dadas las innovacions que s'han introduhit en aquet certamen, resultarán notables els treballs premiats.

Associació protectora de la ensenyansa catalana.—Lo que ha repartit aquesta Associació en el mes de Maig passat pera ajudar al sosteniment de las escolas catalanas, munta a 267 pessetas.

S'admeten donatius en el domicili del Secretari: Cadena, núm. 9, primer, 2.ª, Barcelona.

L'Eura.—Aquesta entitat dedicada a la ensenyansa catalana, ha organísat una serie d'actes públics de propaganda seria, haventse ja donat en son local varias conferencias instructivas, y darrerament una sessió en que variis oradors defensaren l'abolició de las corridas de toros, y una altra de molt lluhida en commemoració del immortal poeta Jascinto Verdager.

Art català.—El celebrat mestre Guiteras, tant competent en el conreu de la música popular catalana, ha armonísat pera cant y piano (sobre lletra de la senyora Armengol de Badia), «El ball del ciri», «La dansa catalana», «La sardana» y «Las pavanas», balls típics de Castellersol que s'executaren en el Palau de Belles Arts els días 21 y 23 d'aquest mes. Sembla que la veraderament popular y tradicional música del «Ball del Ciri», que no és la mateixa que's presentà a Belles Arts, será arreglada y adaptada a una orquesta senzilla pera que pugui ja tocar-se en la vinent festa major de Castellersol.

PETITA CORRESPONDENCIA

P. C., Rubí.—Rebuda 1 pesseta.

A. F., Santiago de Cuba.—Rebuts 2 pesos or americà; moltes mercès per ses paraules encoratjadores. No sabem a qué atribuir l'anormalitat ab que's reb el períodich, que no es pas culpa nostra.

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.